

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, julij 1987

7. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 37

Štož wě dobre činić a nje- čini, tón ma hrěch

Jak. 4,17

To dobre my wšitcy znajemy a chcemy. My smy sebi jako křesćenjo wjele rjaneho, dobreho, krasneho předewzali. Ale smy to wšitko tež sćinili, wuwjedli a dokonjeli? Džensa, hdyž ja tute rynčki pisam, steji w Ochranowskich heslach jara chutne, haj, nastróžace słowo z Prědarja Salomona (12,14): „Bóh wšitke skutki před sud přinjese, kiž su potajne, njech su zle abo dobre.“ A potom steji tam hišće štučka z lista na Romskich (2,6): „Bóh kóždemu da po jeho skutkach.“ To je mje džensa rano jara hnuło. Ale ja sebi myslu, zo mamy so po swojim hronu tež zamotwić za to dobre, štož njejsmy sćinili. A snano je wjace kaž to, štož smy skućili ze skutkami. My smy so wšitcy zwučili na našu spowědnú modlitwu, kotruž bychmy kóždu nježdělu spěwali: „Ja chudy, hubjeny, hrěšny čłowjek wuznam so tebi wšitkich svojich hrěchow a zlóscow, kotrež sym skućil w myslach, słowach a w skutkach.“ Mi tu přeco něšto pobrachuje. My nimamy jenož wuznawać to, štož smy sćinili, a za to wo wodaće prosyc, štož smy zle sćinili, rěčeli a myslili, ale mamy tež spominać na to dobre, štož z wotpohladom abo mylnje njejsmy sćinili, ale smy wostajili a zanjechali. To runje tak pod wodaće słuša a budže nam tež wodate kaž zle, štož smy skućili, rěčeli a myslili, tak zo njetrjebamy so wjace stróžić tajkich słowow, kaž je džensa (4. 4. 87) w Ochranowskich heslach namakamy.

Ale za naše žiwjenje plaći, štož Pawoł pisa w lišće na Galatiskich (6,10): „Tohodla doniž mamy hišće čas, činić dobrotu wšitkim ludžom, najwjace pak tym, kiž su našeje wěry.“ Skladnosće a možnosće k tomu mamy wjele. A Boži swjaty Duch nam pomhaj, wšo dobre, štož chcemy, tež sćinić, wuwjesć! G. L.

W chorowni – mysle a nazhonjenja

Tak ruče to dže – wodnjno hišće na džele a wo pońnocy hižo w chorowni. Džakowano Bohu, přeni raz w žiwjenju. Hdyž ležiš z bolosćemi we ložu, potom njemóžeš jasne myslić. Abo su to tablety abo serije injekcijow, kiž su na tym wina? Pačerje su jenož hišće skomolenja, a hdže su kěrluš, kotrež móžach před krótkim nimale z hlówy? To hněwaš so na sebjě samoho. Hdže su wostali mysle?

Mój susod ma drje samsne wobčežnosće kaž ja. W zapřichodnym ložu leži 77lětny muž, kotrehož je Boža ručka zajała. Wón móže wšitke stawy pohibować, spi pak wjele. Powěda nam ze swojeho žiwjenja. Z powołanja běše lěterski wučer. Wjace hač 100 pilotow je wukublał. Mějach nadźiju, zo so zaso wustrowi. Jónu wječor, hdyž pobych džesać mjeńšin w pódłanskej stwě, bě ložo prózdne. Bě wumrěł. Tak je to w chorowni: žiwjenje a smjerc wusko pódla sebjě. To směja so a bjesaduja ći, kotrymž so lěpje dže, a w susodstwje něchtó mrěje. Tajke je žiwjenje! Biblija to hižo wopisuje. W 90. psalmje, kotryž mam najradšo, je hižo napisane: „Sy jako trawa, kotraž bórže zwjadnje, kotraž rano kće a na wječor posyćena budže a wuschnje.“

Myslu na muža, kiž potom do našeje stwy přindže. Njemóžeše ležeć, jenož sedžeć. Jemu pobrachowaše powětr. Wjacekróć dyrbjachu jemu kislik k dychanju dać. Z wulkimi bolosćemi a strachami sedžeše we ložu. Sobotu a nježdělu běch sam z nim w stwě. Jemu džěše so trochu lěpje. Móžach jemu so napić dać, hubu wótrěć a ložo slać. Někotre wokomiki móžeše ze swojeho žiwjenja powědać. Přiwuzni strachowachu so wo njeho, wědzachu, zo sej smjerc po njeho přindže. Za tři dny čerpenja wumrě w popřipołdneje čišnje. Ho-

džinu do toho stejach w pódłanskej stwičce při jeho ložu. Smjerc bě jeho hižo woznamjenila. Modlitwa za njeho bě rozžoňowanje z mojim zapřichodnym ložowym susodom.

Po třoch tydženjach w chorowni smědžach swój wačok zabalić a wjesoly a džakowny wróćich so domoj. Tam wosta 40lětny młody muž, kiž bě hižo džewjeć mėsacow chory a so jenož ze srědkami přećiwu bolosćam zastarowaše. Móžeše jenož někotre kročele běžeć. Što bě přičina jeho bolosćow? Što budže z wučerjom, 50lětnym? Budžeja jeho w Berlinje na wutrobu operować? Boji so, kaž by so kóždy druhi tež bojał.

Dale spóznach w chorowni młódsich mužow, zwjetša traktoristow. Maja čěže z chribjetom. Budžeja drje sej dyrbeć hinaše powołanje pytać. Někotryžkuli by za swoju strowosć zamóženje woprował. Lěkuja pak so tež alkoholi-karjo, kiž su swoju strowosć sej skóncowali a njemóžeja so čerta alkohola wzdać. Najmłódsi bě 24lětny a hižo na kóncu mocow.

Prašach so lěkarjow: „Što měniće, kak mam so po swojej chorosći zadžerzeć?“ Wotmolwa bě slėdowaca: „Měrnio džělać, žane hněwanje.“ To rěka za mnje, rozžoňować so ze swojim džělom. Rozžoňować so ze swěrnymi, pilnymi sobudželaćerjemi, ale rozžoňować tež so z tymi, kotřiž swoje winowatosće tak njespjelniču. Na džele njebě jenož mědlizanje, tež hněwanje. To móžeš najlěpšu wolu měć, sprawny być, a tola njemóžeš wšem prawje činić. Čłowjek njeje ženje spokojom.

Štó stupi na moje městno? Budže wón lěpsi? Po 30lětnym džele njejsym hišće dowuknył, a tak pónđe so tež mojemu nasłědnikaj. Za čo pak so starosćić? Bože puće su wšelake. K. L.

Bě Jan Krygar Serb?

W zwisku z krótkim hódnoćenjom komponista Jana Krygarja (1598–1662) z pjera Michalskeho kantora Baumanna (PB č. 3/1987) nastachu mjez čitarstwom prašenja wo serbskosći jubilara, ke kotrež so spisar nastawka njewupraji. W tutym prašenju wobroći so redakcija na mnje, dokelž běch w swojim času přewzała zestajenje (tohorunja krótkohe) hesla „Jan Krygar“ za Serbski biografiski słownik (1970) kaž tež za Nowy biografiski słownik k stawiznam a kulturje Serbow (1984).

Spóčatnje dyrbjú podšmórnyć, zo njeběchu w 17. lětstotku narodnostne wuznaća z powšitkownym wašnjom. Wosoby swój pochod prosće z podaćom krajnej přislušnosće poznamjenichu, naš Krygar pak jako Lužičan („Lusatius“) abo samo jako Šlezičan („Siles.“),

štož je hladajo na namjezne položenje Gubinskich kónčin zrozumliwe. Z wulkeho mnóstwa literatury k wosobje Krygarja zepěrach so w swojim hesle (NBS, str. 308) jónu na monografiju swojeho mandželskeho wo Kurmarkowskim serbskim distriktě a dale na zaslužbny žiwjenjopis J. Hoffmeistera, wobě wozwjenej srjedz šěsćdžesatych lět. Wobaj awtoraj – a to wězo z indirektnych kriterijow – za serbskosć Krygarja pleděrujeta, Hoffmeister w charakterizowanju tehdyšeje jeho ródneje krajiny wokoło Gubina a monografija wo distriktě we wopisanju tohorunja serbskich kulturnych a konfesionalnych tradicijow kónčin njeposrednje w juhu Berlina, z kotrymiž čuješe so Krygar w lětach Berlinskeho skutkowanja mj. dr. tež džak přichilnosći swojeje kurwjerchowki Luisy Henrietty zwjazany, wobsedžeše wona tam tola dosć nahladne latifundije.

Wospjet je tež hudźbny wědomostnik Jan Rawp Jana Krygarja přiličil k hudźbnym tworićelam serbskeje narodnosće, naposledk w młódzinskim měsačniku „MY“ (1984, č. 126, str. 6), hdžež podawa mj. dr. tři ilustracije z prjedy wobspomnjeneje Hoffmeisteroweje knihi. Hdyž snadž našim čitarjam tutón nastawk hižo přistupny njeje, doporuču zajimcam „2. a rozšěrjeny wudawk“ knižki „Serbska hudźba“ samsneho awtora z lěta 1978. Kaž w prjedy citowanym nastawku tak powoła so Jan Rawp tež w „Serbskej hudźbje“ (str. 39) na slėdženja swojeho džěda, znateho serbskeho komponista Bjarnata Krawca, deklarowaceho Krygarja za „rodženého Serba“ a konstato waceho, zo „je wjele jeho hlósow serbskeho charaktera, dokelž je w džěćacych lětach wěsće tež serbske hlósy slyšał a spěwał“.

K zwjazanosći Krygarjowych prjedorownikow a přećelstwa ze serbskim

kulturnym prócowanjom chcu skónčnje hišće pokazać na maćernu stronu. Mać je była, kaž Hoffmeister (str. 15) přispomni, džowka Starogrodského fararja Kohlheima (tuta cyrkwinska wjes leži k ranju lužiskeje Nisy w džensnišej Pólskej). Pohlad do Ewangelskeje fararskeje knihi Braniborskeje marki (Ev. Pfarrerbuch für die Mark Brandenburg, 1941, II/1, str. 429) wo sydrom nošerjach tutoho mjena informuje, skutkowacych w tehdy serbskich kónčinach wokoło Gubina a Bezkowa. Mjez nimi bě Krygarjowy kuzenk druhého stopnja Juro K. (1655), kiž sluša w 1. položcy pjećdesatych lět jako farar w Krygarjecach pola Bezkowa ke kolektiwej wobdželarjow serbskorěčnych wujimkow ze Swjateho pisma „Stareho a Noweho zakonja“. Kniha wuńdže w čišću lěto po jeho smjerći (1656) z němskim titulom „Die Extracta aus der Heil. Schrift Alten und Neuen Testamenti“ (hlej prjedy naspomnjenu monografiju wo Serbskim distrikće, str. 123).

Ze wšeho, štož sym we swojim porno heslu w „Nowym biografiskim słowniku“ trochu wobšěrnišim přehledze pokazala, mam za dowolene, Jana Krygarja wobhladować jako našeho serbskeho krajana. Ludmila Mětskowa

400. posmjertniny Primoža Trubarja

Słowjenski reformator Primož Trubar narodži so dnja 8. junija 1508 w Rašicy a wumrě dnja 29. junija 1586 w Tübingenu. Słowjenska je sewjerny džěl Južnosłowjanskeje. Po pochodže bě burski syn a studowaše teologiju w Rijece, Salzburgu a Wienje. Jako zahorjeny wojowar za Lutherowe ideje dyrbyeše před „napřečiwnoj reformaciju“ čeknyć a běše wot 1548 do 1562 žiwy w Nürnbergu, Rothenburgu a w druhich němskich městach. Wot 1. 1562 do 1. 1565 běše superintendent w Ljubljani. Tola zaso dyrbyeše domiznu wopuścić a běše hač do smjerće žiwy w Tübingenu.

Trubar je ze swojimi wozjewjenjemi založer słowjenskeje literatury scyła. Najwažnišej jeho knize stej dwuzwjazkowy přeložk Noweho zakonja: Ta proi dejl tiga nowiga testamenta (1557) a Ta drugi dejl tiga nowiga testamenta (1560). Hižo w 1. 1550 wozjewi Trubar swój katechizm, přenju čišćanu knihu w słowjensčinje. Tola jeho katechizm je zdobom spočatk słowjenskeje hudźbeneje literatury. W 1. 1563 wuda wón spěwarske: Ene duchowne pejsne. Tute spěwarske mějachu šesć nakladow za třideći lět a běchu najwoblibowaniše protestantske knihi w słowjensčinje. Přeložki zepěrahu so na tehdomniše lutherske spěwarske w němčinje. Słowjency pak přeložowachu jara swobodnje a tworjachu tež nowe teksty.

Wězo měješe protestantska Němska jako wótčinski kraj reformacije wulki wliw na reformaciju w Słowjenskej. Trubar wuzběhny rady, zo čuje so na přikład blisko zwjazany z Lutherowej přeložowarskeje praksu. Přeložk njeje ženje doskónčny, jeničce možny tekst. Nawopak: Přeložk móže so změnić a korigować. Trubar je so dokładnje zaběrał z metodu praweho přeložowanja. Pola biblickich tekstow njeje trěbne, zo přeložowar běžnje grjeksce a hebrejsce rěči, ale wón dyrbi być wuběrný znajer teje rěče, do kotrejež přeložuje. Přeložowar ma so prócować wo swěru k originalnej, tola na druhej stronje stej sobu na přednim městnje zrozumliwosć jeho přeložka.

H. Nowak

Wo Zarěčanskej kapalce

Njeje drje po Serbach powšitkownje znate, zo ma Njeswačidlska wosada prawom dvě cyrkwi. Wosadna cyrkej ma takrjec hišće swoju mału sotru w Zarěču. Je lětsa 80 lět, zo so za nju zakładny kamjeń položi (hlej wobraz). Derje je, zo je serbski historikar wyši wučer M. Kral, kiž bě tam wot 1895 hač do 1944 šulski nawoda, něšto wo jeje natwarje do wjesneje chroniki zapisał.

Dokelž je puć do Njeswačidla za ewangelskich wosadnych z tutech stron tróšku daloki, poča so spočatk našeho lětstotka rozšěríc přece za swojskim Božim domom. Bě wšak tehdy lědma jězdnych kolesow. A po dolhich jednanjach bu ze słowow skutk. Wosebje Zarěčanski wjesnjanosta Janaš a mějićel knježeho kubla we Wutołčicach dr. Herrmann so wo to prócowašaj. Skónčnje so dojednachu, kapaku w Zarěču natwaric a za to pjenjeze ze zawostajenstwa něhdyšeho wobsedzerja knježeho kubla Špitanka wužić. Wot ratarja Jana Šěcy so kórc pola kupi. Načisk za kapaku zhotowi architekt Reuter z Drježdžan. Natwar bu firmje Korle Šmiedela w Njeswačidle dowěrjeny. Twar so zahaji ze swjatočnym položnjom zakładneho kamjenja dnja 7. junija 1907. Klětku, lawki kaž wšě druge blidarske džěla zhotowichu městni a wokolni rjemjeslnicy. Železne wokna su wot firmy Zimmermann z Budyšina. Wołojane zašklefcowanje tutech wostara firma Wilhelm z Budyšina. Harmonium, wołtarnej swěčnikaj kaž tež spowědnej keluchaj dari swójba dr. Herrmanna z Wutołčic. Jako připóznaje za wosebite spěchowanje twara bu wopon swójby w kapalce pripravjeny. Časnik za wěžu darichu ze Zarěča a wokoliny pochadźacy Drježdžanscy Serbja. Zwón liješe firma Friedrich Gruhl w Małym Wjelkowje. Bě pak zwoprědka pohrjebnej cyrkwi w Kamjencu služil. Wottam přińdže z posrědkowanjom Drježdžanskeje lijernje zwonow Bierling do Zarěča. A tak džensa hišće wo-

sadže služi. Z pomocu wosebitych darow a skutkowneje pomocy wosadnych dotwari so kapalka w léce 1908 a na kermušnej njedzeli 18. 10. so swjatočnje poswjeći. Swjedžensku narěč měješe wyši cyrkwinski rada Meyer z Drježdžan. Přédowanje pak farar Waitar Njeswačidlski. Postaji so, tam měsačnje jónu serbske a němske kemše wotměć.

Dokelž běchu pjenjeze přetrjebane, wosta zbywaca ležownosć zwoprědka njewužiwana. Na wospjetne žadanje Lahowskeho wjesnjanosty Grofy so na wostatnej přestrěni skónčnje pohrjebnišćo připrawi a tež čelownja natwari. Při poswjećenju 1. 11. 1931 rěčešaj Budyški sup. Fröhlich němsce a wyši farar Kapler Njeswačidlski serbsce. Tež Lahowski wjesnjanosta Grofa zwurazni swoju spokojnosć nad dokonjanym skutkom.

Bohužel dóńdže při twarje kapalki tež k njezbožu. Při dozhotowjenju wuhjenja stupi Chasowski murjer Jan Polan (na wobrazu nalěwo z klobukom) na desku, kiž so swojich přeslabych zwjazkow pušći, a padny z wysokosće 10 m dele. Na wulke zbožo pak padny na sylnu desku, kiž připadnje abo po Božej předwidziwosći z jednym kóncom na wulkim kamjenju ležeše. Pružna deska tak njekrasny stork poslabi a znjezboženemu z tym žiwjenje wuchowa. Jemu so nadkolenca zlama, kiž wšak njeje porjadnje zažila, tak zo pozdžišo trochu chromješe. Hewak pak so jemu ničo njesta.

Pod nawjedowanjom cyrkwinskeho předstejićerja Rose je so w poslednich lětach na kapalce wjele džělalo a wobnowiło. Zaplać Bóh wšěm pilnym pomocnikam! W džakownosći chce Njeswačidlska wosada tež džiwajo na jubilej w lécu tam swój wosadny swjedžen wotměć. Bohužel pak tam hižo tójšto lět wjace serbske kemše nimamy, dokelž serbskich kemšerjow njeje. „Pomhaj Bóh“ pak hišće někotři čitaja.

A. Grofa

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Ze Slepeho

Pjatk, 15. julija, dopołdnja je njedalo-
loko našeje wsy 355 gramow čezki me-
teorski kamjeń z njebjes k zemi dele
padnuł. Naš gmejnski předstejičer
k. Hančo runje njedaloko města přeby-
waše, hdžež kamjeń dele prasny. Do-
kelž na twjerdy puć padže, so wón na
poł rozrazy. Wón bě kulojty a měješe
wosrjedž džěrku. Jenu položcu je k.
Hančo knjezej Schulenburgej do Barli-
na posłał, druhu položcu hišće wón do-
ma chowa, hdžež može sebi ju kóždy
wobhladać.

Serbske Nowiny, sobotu
23. julija 1887

Za naše dźeći

Hdže bydli Jězus?

Martina: „Hdže bydli Jězus?“
Marka: „Nó, w njebjesach.“
Martina: „Ně, we wutrobje!“
Marka: „Och, tón wbohi! To dyrbi
wón tola přeco křiwje sedžeć.“

Puć z njebjes

Stefan: „Nano, po kajkim puću přiń-
du zaso z njebjes won?“
Nan: „Cehodla chceš to wědžeć?“
Stefan: „Nó, myslíš da sej, zo chcu
na přeco tam wostać?“ T. M.

Přispomnjenčko

Julij a awgust stej měsacaj dowola.
Nic jenož, zo maja dźeći prózdniny;
tež dorosćeni činja dowol. A štož hišće
dowol nima abo za kotrehož je tutón
hižo nimo, pytnje na zawrjenych wob-
chodach a na postrowach znatych z do-
wola, zo su druzy po puću. Haj, čłowjek
trjeba přestawki, a to we wjetšich wot-
stawkach, kaž je to dowol, a w mjei-
šich, kaž je to njedžela. Derje, zo jónu
wšědne džěło a winowatosće nimamy.
Ale što započnjemy potom ze swobod-
nym časom? Wězo jón za wočerstwje-
nje trjebamy, zo bychmy swoje džěło
potom zaso z nowymi mocami wukonjeć
mohli. Ale w dowolu je tež za druge
wěcy chwile, za kotrež hewak čas ni-
mamy. Tak na přikład za to, zo dru-
hemu jónu někajku lubosć wopokaza-
my, zo sebi něšto zajimaweho wobhla-
damy abo tež zo wopytamy druge Bože
domy. Wopytanje Božeho doma je hišće
něšto druge hač wobhladanje. K wopy-
tanju słuša po mojim měnjenju znaj-
mjeńša čicha modlitwa, ale može to tež
Boža služba być, kotruž sobu swjećí-
my. Hač njeby tajki wopyt Božeje služ-
by započatk być mohl za kemšichodze-
nje tež doma na wšědnych njedželach?
Zwěrju sebi prajić, zo njebychmy z to-
ho jenož za wšědny džen wužitk měli,
ale tež za cyłe žiwjenje. S. Albert

Što praji nam stary list?

Njedawno namaka sup. Albert w sta-
rej knize list, kotryž njeje najskerje do-
tal nihto druhi čitał hač dr. Muka a
Jan Delny. Štó je jón do knihi položil,
ženje njezhonimy. A tola mamy jón za
hódny, zo jón w našim časopisu wozje-
wimy, přetož swědži wo wulkej wob-
lubowanosći fararja J. H. Imiša mjez
Serbami a česćownosći dr. E. Muki před
jeho džělom a skutkowanjom wosebje.
Dale pokazuje list na wulku lubosć dr.
E. Muki k swojemu ludej, zo daše tutón
koporocišć za swoje pjenjezy zhotowić

a rozpredać za natwar Serbskeho domu
w Budyšinje.

Štó pak běše Jan Delny? Časopis Lu-
žica pisa w l. 1899 na str. 46, zo pochad-
źa ze Šesowa a je asesor při kralow-
skej policajskej direkciji w Drježdźa-
nach a jako tajki zastawaše funkciju po-
kladnika Serbskeho wuběrka Drježdźan-
skeje wustajeńcy 1896. W noticy chwali
so jeho spuščomne a dokładne džěło.
Dale bě předwidžany do wuběrka za
natwar narodopisneho muzeja w Bu-
dyšinje. Tola hižo 1901 wozjewi sams-
ny časopis, zo wotpućuje Jan Delny(i)
do Moskwy, zo by so dokładnišo zezna-
jomił z rusčinu. Po tym zhubja so jeho
slědy w serbskim kulturnym žiwjenju.

Wozjewimy tu fotografiju fararja
J. H. Imiša, kotruž je Hodzijski farar
Pietsch nam připosłał. Wutrobny džak!
Hač je to wony koporocišć, wo kotrymž
so w lisće pisa, njewěmy. Na kóždy pad
předstaja nam našeho wótčince Imiša
tajkeho, kajkehož jeho dr. Muka w lisće
wopisuje. K. M.

Freiberg, 21. II. 98

Luby knjez Delny!

Dokelž my našeho njeboh Imiša tak
česćimy a česćić dyrbymy jako našeho
wótca, sym dał k jeho česći a k jeho
česćowarjam k wjeselu jeho wobraz
rjenje jako koporocišć (Kupferstich) zho-
towić, zo by so za tuni pjenjez preda-
wal.

Imiš měješe tež mjez Drježdźanskimi
Serbami w Čornobohu a druhimi, kiž
k njemu kemši chodžachu, wjele přeće-
low a česćowarjow, kotrymž budže wě-
sće lubo, jeho wobraz we swojej jstwe
k wopomnjenju měć wisajo.

Tohodla sćelu ja tu pódla Wam 25
eksemplarow a prošu, zo byšće Wy pře-
dawanje na so wzali a 1 eksemplar po
1 hr, 25 p předawali, štož je jara tunja
plaćizna přećiwo fotografijam, kotrež
ničo rjenješe byle njebychu a wot ko-
trychž by jena tak wulka 6–8 hr pla-
ćiła. Cyły čisty dobyt看 z předawanja
tutych wobrazow je postajeny za nowy
serbski dom w Budyšinje a myslu, zo
budžece Wy tež tohodla předawanje rad
wobstarać. Tež dr. Pilka, kapl. Rězak
atd. budža rad kupować.

Hdyž sće wšo rozpredali a wjacjy trje-
baće, pisajće mi, zo bych Wam wjacjy
posłał.

Dr. Pilka ma wokoło 10 hr. hišće z po-
kladnicy serbskeho muzeja dóstać; do-
njesće je jemu při składnosći a tón wo-
braz sobu. A kn. Sommera pominajće,
zo by Wam zličbowanja posłał, zo dyr-
biće nětko skónčić.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Waš dr. E. Muka

„Pomhaj Bóh — po wšěm swěće

„Njeje to přewjele prajene, přehnate?
Ně, to trjechi.“ Naša zemja ma, kaž
wšitcy wěmy, pječ džělow, a do štyrjoch
rozesylamy naš časopis, nimo Europy
tež do Ameriki, do Afriki a do Aw-
straliskeje, nic pak do Azije; tam so
najskerje žadyn ewangelski Serb zhubil
njeje. Ale tři sćelemy do Ameriki.
Z tych jedyn do New Yorka, jedyn do
Honolulu na Hawajskich kupach, kotrež
leža w Čichim oceanje, ale su ameriski
stat, jedyn do Kanady. Do južneje Af-
riki a do Awstraliskeje přińdže tež je-
nož po jednym eksemplaru. A w europ-

Lěta džěcatstwa 1916-1926

Pozabyty wobraz

Hdyž sy 75 lět stary, je skónčnje na času, so swoje zemské naležnosće rjaduješ. Tuž rjaduju swoje knihy, što što dóstanje — a wjele, jara wjele zmjetam do stareje papjery. Za drohe pjenjezy sebi tute knihy w běhu wjele lět nakupowach měnjo, zo bjez nich njemóžu žiwy być, a lědom sym do nich pohladal. To z hańbu wuznamam.

Kak je so pola nas doma lutowało! Skoro jenož knihy Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa mējachmy. Te pak so swěru čitachu.

Hdyž takle swoje knihy rozrjaduju, dohladam so nadobo swojeje maćerje. Dołho wjace njeběch tutón wobraz w rukomaj měř. Rjana fotografija! Haj, tajka naša mać běše, tajka prawa skromna holanska burowka. Před wjace hač 40 lětami je Bóh Knjez nad žiwjenjom a smjerću ju z tuteje časnosće do swojeje wěčnosće wotwołał. Ani na jejny pohrjeb njemóžach přinć, dokelž běch jako wojak na dalokej Sardiniskej. Wutrobnje tehdom plakach.

Nětko wona ze swojim lubym wóčkom na mnje hlada.

„Moje džěčo...“ Takle mje hač do mojich doroscenych lět mjenowaše, hdyž měješe w lubosći mi chutne słowo prajić.

„Moje džěčo, kajki běše twój puć?“ Wona je nas swědomiće přihotowała za žiwjenje. Rad by nam džěčom něšto pjenjez sobu dała. To jej njebě móžno. Čim wjace je nas z duchownymi kubłami wuhotowała. Ze staršimaj spach w samsnej stwě. Lehnyš so do loža wuspěwachmy krótku modlitwu:

Modl so a dži po Božej ščežce,
čin swěru, štož ty činiš maš,
tak budže zbože w twojej chěžce,
ty Božej hnady wužiwaš.
Štož Bohu wšón so dowěri,
Bóh toho nihdy njepušći.

To bě, maći, twoja strošna wěra a dowěra. Po tym sy žiwa byla. Wróco hladajo wěm, zo sy wšelki križ a horjo njeseš měta. Hustodosć přinđžechu njenađizicy žalostne bolosće na tebe. — Naša mać měješe ćerpjeć pod kamjenjemi w žoći, Gallensteine. To běchu hrozne bolosće, zo so wo jejne žiwjenje bojachmy. Stysknje Boha prošachmy, zo by nam našu mać zdźeržal. Bjez maćerje tu stać: Ach, Božo, před tym nas zwaruj!

W Stróži bě wašnje, nanej „ty“ rěkać a maćeri „wy“. Pola nas bě to hinak. Moja najstarša sotra bě započala nanej „wy“ prajić a maćeri „ty“. Čehodla? Wěrnó wšak je, zo mējachmy z maćerju wutrobnji zwišk.

Twoje modlitwy, maći, su nas přewođzowale. Z nami sy ćerpjela a rad so tež powjeseliła. Tak prawje jasnje wjeselić sej njezwěri. „Hdyž to činju, mje Bóh znowa stuli, zo dyrjbu cyle čicha być“ — wona so husto wuzna.

Ty sy swěru džělała, ty luba, słabuška maći. Ja widžu tebe nazymu k wujězdam na połu wonjaty kolij na kolenomaj hotować. Hdyž mój z Pawlom sobotu popołdnu z města přišedši tebe tam wuhladachmoj, běchmoj wutrobnje zwjeselenaj a hnutaj. Naša swěrna, pilna mać džěla, zo by so nam džěčom jónu lěpje šlo. Mój potom natorhane hromadki na kopicu znosychmoj. Kajke zbožne wjesele, hdyž bě konjacy wóz trochu poľny. Pola nas bě stajnje starosć wo futr za skót.

W Njeswaćidle mējach twój wobraz nad swojim pisanskim blidom. Při přihotowanju předowanjow dóstach wot tebe tak někotry pokij, hdyž so prašach: By ty, maći, za tajke mysle zrozumjenje měla, je připóznała?

10 lět — ach, kak so čas ruče minje — je twój wobraz tu pozabyty ležal. Hdyž so nětko sam na dompuć hotuju, budu zaso nutrišo na tebe spominać, luba maći. Gerhard Wirth

jutrownu pónđzelu popołdnu k serbskej Božej službje a po tym na farje k bjesadowanju při kofeju a tykancu. Rěčachmy wo pomnikach zašłosće w našej wosadze, wo kamjentnych križach, kiž dopominaja na starodawne podawki. Wo poslednim wotprawjenju w Bělej Horje w lěće 1781 čitaše knj. Malinkowa ze swojeje historiskeje skicy. T. M.

Bukecy

Dnja 7. meje 1987 pochowachmy knjeza Měrcina Zobu w Bukecach. Pohrjeb měješe knjez Lazer, farar n. w. Zawodne słowa předowanja běchu z 23. psalma: „Tón Knjez je mój pastyr...“, kotrež běchu zdobom konfirmaciske hrónčko njeboćičkeho.

Njedźelu do toho poby knjez farar Lazer hišće popołdnu w chorowni. Jemu hišće požohnowa. Z čichim hłosom so mrějacy podžakowa. Přeco słabšo wutroba biješe, doniž cyle njepřesta. Wokoło 19.30 hodž. bě swěrný, njezapomnyta a drohi přećel knjez Měrcin Zoba swój zemski běh dokonjal.

Narodźił bě so dnja 24. 1. 1901 w Čornowju pola Bukec. Po wopyće gymnazija bu z wučerjom. Ze Serbow abo z Českeje tehdomniši šulerjo zawěsće rady na njeho spominaja.

Ewangelski Serb bě a je wostał. Wobdžělił drje so je na kóždym kubłanskim kaž tež cyrkwynskim dnju a wězo tež na druhich zarjadowanjach.

Trójce Bukečanski cyrkwinski chórnjenje spěwaše. Wosebje nad serbskim kěrlušom „Hdyž čas so mój tu minyl je...“ pod wustojnym wjednistwom kantorki Lippmannoweje by so njebohi sobu zwjeselił.

Tež tójšto katolskich Serbow bě posledni puć M. Zoby přewođzalo. Při rowje so hišće zaspěwa serbska hymna.

Njech tuž wotpočuje w Božim měrje. T.

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

5. 7. — 3. njedźela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Rakecy: 9.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (G. Lazar)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)

12. 7. — 5. njedźela po Swjatej trojicy
Minakał: 8.30 hodž. kemše (Feustel)
Huska: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)

19. 7. — 5. njedźela po Swjatej trojicy
Poršicy: 8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Malink)
Hrodzišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)

26. 7. — 6. njedźela po Swjatej trojicy
Bukecy: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)

2. 8. — 7. njedźela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukelska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 422 01. Ekspedycja: farar G. Lazar, Kirchweg 3, Bukecy (Hochkirch), 8601. — Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Čiść: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1315). — Wuchadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na adrešu: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 — Index-Nummer 32921

skim wukraju sćełemy jedyn do Londona. W Zwjazkowej republice Němskeje dóstawa 16 naš časopis, a jedyn čitar bydli w Zapadnym Berlinje. 12 eksemplarow přinđže do ČSSR a 4 do Pólskeje. Wšitcy druzi su aboněnci w našej republice, wězo najwjace je w našej serbskej Łužicy. Kelko to je, njemóžu prajić, dokelž naše dwurěčne wosady dóstawa swój Pomhaj Bóh direktnje wot nakładnistwa w Budyšinje, jenož někotrym jednotliwcam bychmy jón z póstom připósłali; přez džesać přinđže do Delnjeje Łužicy; wjace hač 40 sćełemy k zwonka Serbow bydlycym. Někotre eksemplary dóstawa tež instituty a zarjady (Serbski institut w Budyšinje, Serbski institut Lipsčanskeje uniwersity, Ew.-luth. Krajny cyrkwinski zarjad w Drježdžanach). Přispomnjenjahódne a zajimawe je tež, zo so katolikojo zajimaja za naš ewangelski časopis. Z nich mamy nimale 90 swěrných čitarjow. Ale tež Serbja, kiž su swětonahladnje hinak zmysleni, namakamy mjez aboněntami. To je dopokaz za to, zo je naš Pomhaj Bóh rad čitane a požadane lópenko. Ale prošu wabće přeco zaso nowych čitarjow, wosebje mjez młodžinu. Wězo dóstawamy tež wotkazanja, hdyž je někotry stary, swěrný Serb woći za přeco zańdželił.

Gerat Lazar

POWĚŚĆE

Finska: W Finskej so jenož finsce njerěči, ale někak 6% luda ma šwedšćinu za swoju maćernu rěč. Šwedsce rěčacy lutherscy křesćenjo maja we wobuku finskeje lutherskeje cyrkwy swoje wosebite wosady a samo swójeho biskopa.

Nimo toho bydla w sewjeru Finskeje (podobnje tež w Šwedskej a w Norwěgskej) tež Samojo (Lapojo). Samisku rěč, kiž ma tři dialekty, rěča někak 4 500 ludźi. Skoro 4 000 z nich slujeja k luth. cyrkwi. Krajna synoda ew.-luth. cyrkwy w Finskej prócuje so nětko wo to, zo by so tež jim zmóžniło, Bože słowo w maćernej rěči slyšeć. Tachantstwo w Oulu je před dwěmaj lětomaj porjad Božeje služby w samiskej rěči wudało, tak zo móža so nětko přez cyle cyrkwinske lěto Bože služby w samiskej rěči swjěćić. Loni su nowe agendy za křćenicu, wěrowanje a chowanie wušli w samiskej rěči. Tež finski rozhłós wysyła kóždy pjatk 15 mjeń. trajacu nutrišć w samiskej rěči, při čimž so na wšitke tři dialekty džiwa.

Hrodzišćo: Kaž je mjeztym hižo z tradiciju, zetkach so Serbja našeje wosady